

ЗАТ Полтавська фірма «Ворскла» – підприємство, що спеціалізується на виготовленні дитячого та жіночого одягу. Колишнє Полтавське виробничо-торговельне об'єднання, яке існує з 1928 року.

ВАТ «Демітекс» – колишній Полтавський прядильно-ткацький комбінат. Продукція – пряжа бавовняна, пряжа з хімічних волокон, меблева набивка.

ВАТ «Полтавамаш» – Полтавський машинобудівний завод. Випускає сільгосптехніку і устаткування для переробних галузей АПК.

КП «Полтавський м'ясокомбінат» – підприємство виробляє більше 300 найменувань м'ясної продукції.

ТОВ Завод ГРЛ – завод газорозрядних ламп. Сьогодні випускає люмінесцентні лампи, лампи високого тиску, натрієві лампи, стартери.

ЗАТ Завод ЗБВ № 7 – завод залізобетонних виробів. Випускає колони, стінові панелі, дорожні плити, блоки, балки та [3].

До пересувних джерел забруднення атмосферного повітря в Україні належить транспорт, зокрема, автотранспорт, унаслідок роботи якого в атмосферу потрапляють понад 56% оксиду вуглецю, 38% вуглеводнів, 27% оксидів азоту від загальної для країни кількості цих речовин. Для району Київського вокзалу характерне забруднення атмосферного повітря від автотранспорту. Одним із найголовніших джерел забруднення району є залізничний транспорт. Забруднення атмосфери відбувається за рахунок відпрацьованих газів дизель-тепловозів, які складаються з окису вуглецю, оксиду та діоксиду азоту, різних вуглеводнів, сірчаного ангідриду, сажі. Також негативно на здоров'я населення впливають шум і вібрації від залізничного транспорту, його функціонування призводить до забруднення ґрунтів.

Отже, із нарощуванням обсягів викидів природний механізм самоочищення атмосфери вже не в змозі забезпечити стабільність кругообігу шкідливих домішок, що призводить до глобальних змін в атмосфері. Змінюється склад атмосфери, її фізико-хімічні властивості, що впливає насамперед на стан ландшафтів, біоти та людини і викликає зміни клімату. Забруднення повітря є одним з основних факторів ризику для здоров'я, пов'язаних з навколишнім середовищем. Чим нижче рівні забруднення повітря, тим менше серцево-судинних і респіраторних захворювань як в тривалій, так і в короткостроковій перспективі. Вагомий вплив має виконання природоохоронних заходів, оновлення зношеного устаткування, заміна застарілих технологій.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону атмосферного повітря» [Електронний ресурс]. – 1992. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>.
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
3. Київський район (Полтава) [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD_\(%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD_(%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0)).

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Величко Р.М.
(Полтава, Україна)

Сучасний зміст, форми і методи культурно-дозвіллевої діяльності школярів у загальноосвітньому навчальному закладі обумовлені потребами суспільства в розширенні демократії та гласності, удосконаленням суспільних відносин, розвитком

різнобічних здібностей учнівської молоді, продуктивним проведенням їх дозвілля.

Зміст культурно-дозвіллевої діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах ми вбачаємо у якісному показнику використання вільного часу, що відображає спрямованість його потреб й інтересів. Ключовим змістом культурно-дозвіллевої діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі ми вважаємо міжособистісне спілкування. Міжособистісне спілкування виявляється у безпосередніх контактах, які визначаються і регулюються усією системою суспільних відносин, умовами суспільного виробництва, інтересами людей і груп. Тому його ще називають прямим, безпосереднім спілкуванням, на відміну від опосередкованого масового [2].

Форми культурно-дозвіллевої діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах поділяються на масові, групові, індивідуальні. До масових форм виховної роботи належать: тематичні вечори, вечори запитань і відповідей, конференції, тижні різних предметів, зустрічі з видатними людьми, огляди, конкурси, олімпіади, туризм, фестивалі, виставки стінної преси тощо. Найпоширеніші форми масової виховної роботи – це читацькі конференції, вечори, зустрічі, кінофестивалі. Групові форми роботи – це клуби, гуртки, екскурсії, походи, класні виховні години тощо. Найбільш дієвою і популярною формою позакласної виховної роботи є клуб. Індивідуальні форми виховної роботи: читання художньої літератури, колекціонування, філателія, нумізматики, гра на музичних інструментах, вишивання, малювання тощо. Індивідуальні форми роботи повинні пов'язуватися з груповими і фронтальними. Це підготовка виступів на конференції, до участі в конкурсах, олімпіадах. Особливе місце серед індивідуальних форм виховної роботи належить позакласному читанню. Обговорення книги бажано організувати таким чином, щоб виникали дискусії, обмін думками [1].

Методами культурно-дозвіллевої діяльності прийнято називати прийоми, способи дій із використання засобів впливу на аудиторію. Метод – це те, за допомогою чого педагог зможе досягти мети. В організації культурно-дозвіллевої діяльності школярів сьогодні виділяють такі основні методи:

– методи гри й ігрового тренінгу. Гра – самостійний і законний для учнів, дуже важливий вид їхньої діяльності. Гра виявляє знання, інтелектуальні сили. Вона показує рівень організаторських здібностей учнів, розкриває творчий потенціал кожного учня;

– методи театралізації. Дозвілля учнів має нескінченну безліч сюжетів і соціальних ролей. Метод театралізації реалізується через особливий словник спілкування, обряди, ритуали. Театралізація знайомить учнів з різноманітними сюжетами життя;

– метод змагання. Змагання – внутрішня «пружина» розкручування творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття, перемог над собою;

– метод рівноправного духовного контакту. Він заснований на спільній діяльності дітей і дорослих «на рівних». Педагоги-організатори, соціальні педагоги, учні – рівноправні члени шкільного клубу, драмгуртка, творчих об'єднань, заснованих на демократичному, гуманізованому спілкуванні;

– методи ситуацій, що виховують, тобто покликаних до життя процедур, самореалізації, довіри, уявної довіри, недовіри, організованого успіху та ін. Ситуація, яка виховує, – це ситуація що спеціально створюється вихователем;

– імпровізація – дія, не усвідомлена й не підготовлена заздалегідь, експромт. Імпровізація виводить на практичну й творчу заповзятливість. Мистецтво імпровізації – це породження спокуси творчого зусилля. Імпровізація базується на синдромі наслідування з привнесенням свого авторського початку.

Отже, організація культурно-дозвіллевої діяльності має велике значення для розвитку дитини, тому її організація не може відбуватися стихійно. Адже, культурно-дозвіллева діяльність, як ніяка інша діяльність, надає можливість учневі усвідомити себе особистістю, індивідуальністю, самоствердитися, розвинути свої інтереси та здібності та одночасно усвідомлювати себе частиною колективних спільнот.

Список використаних джерел:

1. Воловик А. Педагогіка дозвілля [Текст]: підручник / А. Воловик, В. Воловик. – Харків : ХДАК, 1999. – 332 с.
2. Яременко Н.В. Дозвіллезнавство: навчальний посібник / Н.В. Яременко. – Фастів: «Поліфаст», 2007. – 460 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІСТОРИЧНИХ КАРИКАТУР У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У КУРСІ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Веркалець Т.Я.
(Полтава, Україна)

Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти зазначає: «Метою освітньої галузі «Суспільствознавство» є особистісний розвиток учня, формування його соціальної і громадянської компетенцій шляхом засвоєння різних видів соціального досвіду, що складається із загальнолюдських, загальнокультурних та національних цінностей, соціальних норм, громадянської активності, прийнятої в суспільстві поведінки, толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій і різних думок.

Результатом навчання стають набуті учнями вміння та навички, досвід різних видів діяльності, знання, ціннісні орієнтири, у своїй сукупності вони складають набір компетентностей.

В сучасній методиці розрізняють такі основні історичні компетенції: хронологічна, просторова, інформаційна, мовленнєва, логічна, аксіологічна. Важливо пам'ятати, що тільки взаємодія даних компетенцій визначає успішність навчання. Тому, при виборі методів та прийомів навчання слід враховувати саме цей принцип – взаємодія.

Використання методу історичної карикатури дозволяє гармонійно поєднати формування різних компетенцій в рамках одного уроку. Часто вчителі в процесі роботи з даним джерелом інформації обмежуються виключно методом оглядової візуалізації, при цьому повністю ігнорують змістову частину самої карикатури. Насправді, карикатура може стати наскрізною змістовою лінією всього уроку. Головне, дотримуватись правильного алгоритму роботи з даним видом історичного джерела.

Узагальнивши досвід роботи П. Мороза [1], О. Пометун [2], А. Фірцева [3]. Можна запропонувати універсальний алгоритм аналізу карикатури:

1. Опис.
2. Інтерпретація.
3. Аналіз.
4. Історична емпатія.

Кожна із запропонованих складових алгоритму деталізується змістовими питаннями відповідно до обраної карикатури.

Розглянемо дію даного алгоритму на прикладі карикатури «Щасливий шлюб».

«Щасливий шлюб» [4]

Курс: Всесвітня історія 10 клас.

Тема: Міжнародні відносини 30-х роках ХХ ст. Політика стримування агресора. Дане джерело може бути використана як при вивченні питання «Аншлюс Австрії», так і підчас етапу узагальнення матеріалу з теми «Політика умиротворення агресора».

Опис карикатури:

- Опишіть персонажів.
- За допомогою яких художніх символів створені ці образи.

